

Rooien suikerbieten kan stuk goedkoper

Bietentelers moeten hun kostprijs verlagen om aankomende jaren rendabel bieten te kunnen telen. Volgens het IRS zijn er onder meer rond de oogst kosten te besparen, al ligt de sleutel daarvoor vooral bij de loonwerker. Een groter areaal per rooier en een nauwkeurigere afstelling van de bietenrooier zijn de speerpunten.

Door: Robert Ellenkamp
Fotografie: Robert Ellenkamp, archief Agrio

Rendabeler suikerbieten telen betekent door een vergrootglas naar alle facetten van de teelt kijken en analyseren waar opbrengsten verhoogd kunnen worden en kosten verminderd. Dat er verbeteringen mogelijk zijn, blijkt volgens onderzoeker Jos Pauwels van het IRS uit de grote verschillen in suikeropbrengsten tussen telers. „De gemiddeld suikeropbrengst per hectare in Nederland lag vorig jaar op elf ton per hectare. Kijk je echter naar de topopbrengsten dan praat je al snel over vijftien ton per hectare. De verschillen tussen telers binnen de door ons vastgestelde teeltregio's zijn bovendien groter dan tussen die gebieden. Met aanpassingen in de teelt is er dus voor een grote groep bietentelers een hogere suikeropbrengst en daarmee een hogere financiële opbrengst mogelijk.”

Waar die verschillen precies in zitten is nu nog onduidelijk. Het IRS is dit jaar een driejarig project gestart waarbij 26 bietentelers met een gemiddelde opbrengst vergeleken worden met 26 bedrijven uit de groep bedrijven met topopbrengsten. Een dergelijk bedrijfsparen-onderzoek is eerder uitgevoerd in Zweden. Zeventig procent van het uiteindelijke verschil in suikeropbrengst bleek voort te komen

uit maatregelen die voor het inzaaien plaatsvonden, twintig procent tijdens de teelt en tien procent rondom de oogst. Aan een inschatting voor de Nederlandse situatie waagt Pauwels, projectleider van het zogenoemde SUSY-project, zich niet. „De teelt in Nederland vindt onder andere omstandigheden plaats. Zo heeft de Nederlandse bietenteelt meer te maken met bladschimmels en besmettingen met witte bietencystaaltes. Wij hopen uit het onderzoek in ieder geval een algemene lijn te ontdekken, waarmee wij telers betere adviezen kunnen geven.”

Met de nieuwe bietencampagne in het vooruitzicht kan hij telers al wel voorrekenen, wat ze kunnen besparen door betere afspraken met de loonwerker te maken. „De integrale kostprijs van het rooien zakt 25 tot 30 procent als het gemiddeld te rooien areaal per rooier van de huidige 200 hectare verdubbeld. Dat komt gemiddeld neer op honderd euro per hectare. Dat vraagt om verbetering van het samenspel tussen teler en loonwerker. Telers zullen toe moeten naar grotere percelen en percelen die ze in één keer laten rooien. Dat vraagt van telerszijde tijdige afspraken over het rootijdstip, zodat de bietenrooier effectiever ingezet kan worden.”

Telers zullen dan wel over de drempel van eerder op voorraadrooien heen moeten stappen,

De suikerindustrie heeft het kopadvies aangepast, om het te diep koppen (boven) en daarmee verlies aan opbrengst te voorkomen. De onderste biet is het ideale beeld.

meent Pauwels, nu uit onderzoek blijkt dat die opbrengstverliezen hierdoor meevallen. „Als er onder goede weersomstandigheden wordt gerooid, komen de bieten met minder puntbreuk uit de grond. Ook zijn deze bieten schoner dan bieten die telers onder natte omstandigheden rooien. Het grotere aandeel tarra betekent meer reiniging en daardoor ook weer meer verliezen door puntbreuk.”

Pauwels adviseert telers van de optimale rooidagen gebruik te maken en niet de loonwerker pas in te schakelen vlak voor de aflevering van de bieten. Rooiers staan soms onder goede omstandigheden stil en worden (te) laat ingezet onder natte omstandigheden, zoals vorig jaar het geval was.

De daling van de kostprijs op rooigebied hebben telers niet alleen in de hand. Loonwerkers zullen onderling ook zelf de koppen bij elkaar moeten steken over samenwerking, zegt directeur Frans Tijink van het IRS. „Het aantal rooimachines is in Nederland meer dan voldoende voor een areaal van 140.000 hectare bieten. Momenteel zitten we op 83.500 hectare. Er zijn simpelweg te veel rooiers in het land, waardoor iedere loonwerker blijft rooien. Telers kunnen hier deels in sturen door bijvoorbeeld samen met de buurman een aanbieding te doen. Daarnaast moeten loonwerkers zelf de koppen bij elkaar steken.”

Kopadvies

De suikerindustrie heeft besloten kopptarra apart vast te stellen en deze niet langer te beboeten. De maatregel is genomen om meer opbrengst van een hectare te halen. Tijink: „Loonwerkers zijn geneigd te rooien met een

minimum aan tarra. Op zich is dat een goede zaak, maar het gebeurt te vaak dat de kopmessen te diep staan afgesteld om het aandeel kopptarra maar zo laag mogelijk te houden. Als de bietenrooier een centimeter te diep kopt, laat je al snel tien tot twaalf procent aan opbrengst liggen.”

Een nauwkeurigere afstelling van de bietenrooier betekenen volgens Tijink voor een gemiddelde bietenteler al snel een winst van enkele procenten opbrengst. „Een halve ton bieten extra heb je zo te pakken.” Om die winst te kunnen realiseren zal de loonwerker voor ieder perceel de instellingen van de rooier aan moeten passen aan de omstandigheden op een perceel. Telers moeten streven naar een zo homogeen gewas en dat begint al bij het vlak leggen van het perceel voor de zaai.

Bietenhoop

Als de bieten zijn geoogst is het zaak verdere verliezen te voorkomen. Het advies is opslag op een verharde ondergrond. Opslag op een perceel betekent volgens Tijink een grotere kans op grondtarra. Wordt zo'n hoop aangelegd op een stuk met rijsporen, dan zijn er zelfs verliezen mogelijk doordat bieten achter blijven. Extra bewaarverliezen zijn ook te verwachten als de bieten onder slechte weersomstandigheden zijn gerooid of als er te veel groen op de koppen zit. „Bieten met groen halen meer adem waarvoor ze de suiker in de biet gebruiken. Het extra suikerverlies kan oplopen tot wel twintig procent.”

Met vorst op komst is het noodzakelijk de bieten af te dekken. Ze kunnen kapotvriezen als het kouder is dan 3 tot 4 gaden onder nul.

SUSY-PROJECT MOET OPBRENGST OMHOOG SCHROEVEN

Het IRS startte aan het begin van het teeltjaar met een driejarig project, om te achterhalen waarom de ene teler flink hogere suikeropbrengsten weet te realiseren dan een collega in de buurt. Binnen dit SUSY-project (Speeding Up Sugar Yield) houden 52 telers bij wat voor maatregelen ze uitvoeren rondom de bietenteelt. Het IRS hoopt hier uit af te leiden welke maatregelen tot een hogere suikerproductie leiden.

Henk Scheele uit 's Gravendeel, bietenteler en lid van de programmacommissie van het Hoofdproductschap Akkerbouw, verwacht veel van dit project. „Het is een goed onderzoek. Daarom hebben wij als programmacommissie ook het advies gegeven om dit project uit te voeren via de heffingen die telers betalen. Wij als telers leggen oorzaken voor een lager rendement vaak elders neer. Uit het project zal blijken wat we beter kunnen doen.”

Verbeteringen zijn met de dalende opbrengstprijzen een absolute voorwaarde om de bietenteelt in Nederland te houden, meent Scheele. De financiële opbrengst van zo'n gewas is uiteindelijk bepalend of akkerbouwers er voor blijven kiezen. „Gedacht vanuit een optimaal bouwplan zijn bieten onmisbaar.”

Scheele zit zelf iets boven de tien ton aan suikeropbrengst per hectare. Hij kan geen maatregelen noemen, om zijn opbrengst te verhogen. „Als ik dat wist, had ik ze al toegepast. De opbrengsten liggen hier in het zuidwesten overigens lager door de aanwezigheid van aaltjes.” Hij gaat er vanuit dat een groot deel van de verbeteringen zitten in de maatregelen die voor het zaaien plaatsvinden. „Het zal mij niet verbazen als de verbeteringen in de bodem gezocht moeten worden. Door toenemende mechanisatie verdichten we de bodem meer. Voor een diepwortelend gewas als suikerbieten is dat funest. De structuur dieper in de grond moet optimaal zijn. Ook de voorvrucht speelt een rol. Zelf proberen we graan voor bieten te telen, om een goede structuur te krijgen. Maar dat lukt niet altijd, zodat we ook wel eens aardappelen als voorvrucht hebben. Bovendien is hier net een ruilverkaveling geweest, die het ideale bouwplan heeft aangepast.”

De teler uit 's Gravendeel doet zelf al jarenlang mee aan Uniteit, die dezelfde doelstelling heeft. Ook binnen dit programma worden cijfers met elkaar vergeleken. Hij is dan ook blij dat de drempel voor Uniteit lager is geworden, doordat in de nieuwe managementprogramma's slechts een hokje aangevinkt hoeft te worden om informatie te versturen. Voorheen vulde hij formulieren in.